

UZAKLARI II

Dünyanın ucuna yolculuk...

Osman Atasoy www.osmanatasoy.org

Kutup sakinleri

Uzaklar ekibi bu ay Antarktika'nın volkanik adası Deception'da penguenlerin peşinde...

Volkanik Deception Adası'nın Antarktika'nın en rüzgârlı yeri olduğunu duymuştuk. Duyduğlarımız doğruymuş. Adaya demirlediğimiz gün başlayan fırtına şiddetindeki rüzgâr ara vermeden esiyor. Teknenin üstü, çıplak yamaçlardan aşağı

savrulan volkanik kül ve kum zerreciklerinden oluşmuş koyu gri bir örtüyle kaplandı. Rüzgâr yüzünden tekneyi bırakıp karaya çıkmak mümkün değil. Gün boyu havuzlukta oturuyor, rüzgârla bir o yana, bir diğer yana dans eden kum ve kül bulutlarını, sahildeki taşların üzerinden kocaman gövdelerini tembel tembel aşırın denizaslanlarını seyrediyoruz.

Adaya varışımızın ertesi günü koya bir başka tekne giriyor. Şaşıyoruz... Antarktika'da iki teknenin aynı demir yerini paylaşması nadir rastlanan bir durum. Spirit of Sydney adlı Avustralya bayraklı büyük yelkenliyi Ushuaia'dan tanıyoruz. Darrel ve karısı Cathy bu sulara charter yapıyorlar. Bu turlarında da İngiliz dağcılardan oluşan 10 kişilik bir grubu gezdiriyorlarmış. Ekip Antarktika'da daha önce kimsenin tırmanmadığı dağlara tırmanmış.

Darrel, Cathy ve dağcıların ertesi gün adanın doğusundaki

penguen kolonisini görmeye gideceklerini, istersek bizim de onlara katılabileceğimizi söylüyor. Kendisi teknede kalıp bazı filtreleri değiştirecekmış. Sibel, "Osman bu imkânı kaçırmayalım. Ben bir an önce penguenleri görmek istiyorum." diyor.

BALINACILAR KOYU

Sabah erkenden Spirit of Sydney'in güvertesindeyiz. Az sonra beş mil güneydeki 'Balınacılar Koyu'na doğru yola çıkıyoruz. Hilal şeklindeki koy Norveçliler tarafından 1931 yılına kadar balina istasyonu olarak kullanılmış. Antarktika'da avlanan balinalar bu istasyonda işlenir, yağları dev kazanlarda eritilip fiçılara basıldıktan sonra satılmak üzere Avrupa'ya yollanırmış.

Darrel koyun kuzey yakasında, daha önceden bildiği bir köşeye demirliyor. Bu koy demirlemek

Karşımızdaki alçak tepelerin üstü, yamaçlar, aşağıdaki sabile bağlanan geniş düzlük, her yer kımıl kımıl kımıldanan binlerce penguenle kaplı.

Penguenleri sevmemizin sebebi iki ayakları üzerinde yürüyor olmaları olabilir mi?

için tavsiye edilen bir yer değil. Dip yapısı çok gevşek, demir tutturmak zor. Ayrıca suyun altı birçok batık, balina gemilerinden kalma tonoz ve 1968'deki yanardağ patlaması sırasında lavlarla denize sürüklenen demir ve hurda yığınlarıyla kaplı. Darrel bir keresinde dipteki döküntülere taktığı demirini kurtarmak için nasıl yarım gün ter döktüğünü anlatıyor.

Kaptanı teknesinde bırakıp botlarla karaya çıkıyoruz. Balina istasyonunun bazı yapıları hâlâ ayakta ve gayet sağlam gözüküyor. Kimileri ise yarı yıkık... Yamaçlardan akan lavlar barakaların bir duvarından girip diğerinden çıkmış. İçleri yarıya kadar siyah kum ve çakilla dolu. Kimi binalarsa sürüklenip yan yatmış. Çevreye etkileyici ve hüzünlü bir görünüm hâkim. Doğanın hücumu karşısında yenilip terk edilmiş bu yerleşimin harap yıkıntıları arasında yürümeye başlıyoruz.

Yıkık binalardan birinin içinde yarıya kadar kuma gömülü bir kuzine-soba dikkatimizi çekiyor. Şimdi karşımızda paslı bir leş gibi yatan bu soba, belki zamanında kampın merkeziydi. Kim bilir üzerinde ne yemekler pişirilmiş, etrafını sarıp ısınmaya çalışan balina avcılarını birbirlerine ne hikâyeler anlatmışlardır.

Daha önce böyle tuhaf ve unutulmuş bir mezarlık görmemiştim. Doğdukları topraklardan bu kadar uzak bir yerde ölecek bu garip kabristana gömülen denizcilerin ne arayanı ne soranı var. İstasyonda işlendiği söylenen üç bin balinanın ruhu da civarda dolaşarak olmalı. Hepsinin ruhuna toplu bir Fatiha okuyup üfledikten sonra ilerideki dereyi geçmekte olan dağcı grubuna doğru adımlarımızı sıklaştırıyoruz.

DAĞCILARIN PEŞİNDE

Dağcıların, 'şuracıkta' dedikleri penguen kolonisinin yaşadığı koya ulaşmak için iki saatten fazla yürümemiz gerekiyor. Sarp yamaçlar tırmanıyor, tepeler arasındaki kesiklerden geçiyor, buzullarla kaplı dik sırtları enlemesine aşılıyor, on gündür karaya basmamaktan hamlaşmış bacaklarımızın tüm isyanına

karşın durmamaya, altımızdaki uçurumlardan aşağıya bakmamaya çalışarak ilerliyoruz.

Ekipteki usta dağcılar çoktan kopup gittiler. Cathy, ben ve Sibel en arkada kaldık. Önümüzdekilerin bıraktıkları izlere bakarak yolumuzu bulmaya çalışıyoruz. Bir süre sonra iyice yorulduğumu hissediyorum. Galiba boyumuzdan büyük bir işe kalkıştık. Bana kalsa çoktan geri dönerdim, ama yanımdaki iki kadına bunu teklif etmeye utanıyorum!

Bata çıka ilerlemeye çalışıyoruz. Bazen ayağımızın altındaki gevşek zemin ağırlığımızı taşıyamıyor, lav kumlarıyla birlikte birkaç metre aşağıya kayıyoruz. Buzlu zeminlerden geçerken önümüze bir insanı yutacak genişlikte çatlaklar çıkıyor. Kâh üzerinden atlıyor, kâh çevresinden dolaşıyoruz. Kimi çatlakların üzeri ince bir kar tabakasıyla örtülü. Tuzak gibiler... Bu buz tuzaklarını elimizdeki sopalarla yoklayarak bulmaya çalışıyoruz.

PENGUENLER ARASINDA

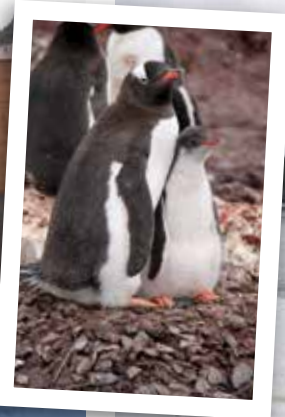
Penguenlere yaklaştığımız, keskin bir dışkı kokusunun burnumuzu yakmaya başlamasıyla anlaşılıyor. Gittikçe ağırlaşan kokuya doğru ilerlemeyi sürdürüyoruz ve bir tepeyi daha aştıktan sonra penguenleri görüyoruz. Karşımızdaki alçak tepelerin üstü, yamaçlar, aşağıdaki sahile bağlanan geniş düzlük, her yer kımıl kımıl kımıldanan binlerce penguenle kaplı. İlk defa böyle bir şey görüyorum. Büyülenmiş gibiyim. Bir an hac zamanı Kâb'e'yi tavaf eden müminlerin o mahşeri kalabalığına işaret eden fotoğraf karelerinden birine bakıyormuş gibi bir duyguya kapılıyorum.

Cathy'nin verdiği bilgileri dinleyerek penguen kolonisinin içinden denize doğru yürümeye başlıyoruz. Bu penguenlere, kulaklarını çenelerinin altından geçerek birleştiren siyah bir çizgi nedeniyle 'Çenesi Çizgili' adı verilmiş. Aralarından geçerken düşünüyorum. Penguenleri herkes sever. Fotoğraflarına bayılarak bakar. Niçin böyledir? Bunun nedeni insan gibi iki ayakları üzerinde yürüyor olmaları olabilir mi? Bu kadar çok sevimli hayvanı bir arada gören Sibel fotoğraf makinesini gözünden indirmeden yürümeyi başarıyor.

ÖLÜM MELEKLERİ

Bu mevsim penguenlerin doğurma zamanıymış. Yavruların çoğu yumurtadan yeni çıkmış. Kabarık tüylü yavrular nasıl bir dünyaya geldiklerini anlamak ister gibi ürkek ve şaşkın gözlerle çevreyi süzüyorlar. Ayakta duramayacak kadar küçük olanlarsa >>>

Balina istasyonunun bazı yapıları sapsağlam, bazıları da böyle yarı yıkık.

Bir grup denizaslani buzulların üzerinde tembellik ediyor.

Nihayet Antartika'ya varıyoruz.

Hedefimiz 95 mil güneyde, iki ada arasında yer alan Murray Kanalı. Bu bölgenin ayrıntılı haritası yok. Bu yüzden demir yerine gün ışığında girmemiz gerekiyor.

didiklemeye başlıyor. Yanına hemen birkaç kuş daha iniyor. Hep beraber yavruyu çekiştirerek parçalıyorlar.

ZAMANE KÂŞİFLİĞİ

Bir hafta geçirdiğimiz Deception Adası'ndan hareket zamanı geldi. Demir günlerdir ara vermeden esen kuvvetli rüzgârın etkisiyle çamur zemine iyice gömülmüş, bir türlü yerinden oynamıyor. Irgatı daha fazla zorlamamak için motorla üstüne gidip saplandığı yerden koparıyoruz.

Adanın güneyindeki dar geçitten açık denize çıkınca 185 derece pusula rotasına giriliyor. Hava açık, güzel bir gün. Rüzgâr çok hafif. Buna rağmen batıdan gelen soluganlarla deniz hareketli. Sular uyuyan bir devin göğsü gibi inip kalkıyor. Sessizce yelkenleri basıyoruz.

Hedefimiz 95 mil güneyde, iki ada arasında yer alan Murray Kanalı. Bu bölgenin ayrıntılı haritası yok. Bu yüzden demir yerine gün ışığında girmemiz gerekiyor. Neyse ki bu mevsimde günler çok uzun, güneş neredeyse 22 saat batmıyor. Antarktika'da seyir yapmanın en büyük zorluklarından biri haritaların çok eski tarihli olması. Beyaz kıta gemi rotaları dışında olduğundan, fazla geleni gideni yok. Haritaların çoğu balina avcılarının döneminden kalma. Bazı sığıklar, kayalıklar haritalarda işaretli değil. Geniş alanların üzerinde 'unsurveyed' (sörvey edilmemiş) notu bulunuyor. Biz 1:200.000 ölçekli, 3566 no'lu İngiliz haritasıyla, 1:500.000 ölçekli INT 9170 no'lu Arjantin haritasını kullanıyoruz. Bu haritalar gideceğimiz yerler hakkında genel bir fikir veriyor. Hiçbir haritada işaretli olmayan, zaten olması da mümkün olmayan buz dağları geçitlere, koylara, boğazlara, hatta Antarktika ile Güney Amerika arasındaki geniş sulara yayılmış durumda. Yani koşullar epey elverişsiz.

Ancak Antarktika'ya gelmeyi göze alan denizciler bu olumsuz koşullardan şikâyetçi değiller. Hatta bunun keşif duygusunun zirveye ulaştığı bir seyir ortamı yarattığını söylüyorlar. Bu denizciler insanlığın hâlâ tam olarak ulaşamadığı, sırlarını bilmediği bir coğrafyada, adeta bir eski zaman kâşifi gibi kendi yollarını kendileri bularak seyretmekten, keşif duygusunu tatmaktan zevk alıyorlar. Daha yolun başında onları anlar gibi oluyor, hatta aynı duyguları, biraz korkuyla karışık olsa da, biz de hissetmeye başlıyoruz. **MBY**

Ürkek yavru penguen, annesinin güvenliğine sığınmış.

başlarını annelerinin ayakları arasına sokmuş, gri tüylü ponpon popoları dışarıda, hareketsiz yatıyorlar.

Etrafa muazzam bir gürültü hâkim. Binlerce penguen sivri gagalarını gökyüzüne uzatmış, kulak tırmalayıcı çığlıklar atarak tepelerinde daireler çizen 'Skua' kuşlarını korkutmaya, kendilerinden ve yavrularından uzak tutmaya çalışıyorlar. İhmal edilecek yeni bir yavruyu daha kapmak için fırsat kollayan skuanlar penguenlerin ölüm melekleri. Cathy ördek iriliğindeki, kahverengi, kıvrık gagalı yırtıcı kuşların denk gelirse insanlara da hamle yaptığını anlatıyor.

Az ilerideki kalabalık penguen grubunda olağandışı bir hareketlilik oluyor. Kalın boyunlu bir skuanın grubun ortasına doğru pike yaptığını görüyoruz. Ortalık bir anda karışıyor. Yırtıcı hayvanın inmesiyle çıkması bir oluyor. Havaya yükselirken ağzında yumurtadan yeni çıkmış bir yavrunun çırpındığını görüyoruz.

Talihsiz yavrunun annesi paytak adımlarla iki yana devrilerek skuanın uzaklaştığı yöne doğru koşuyor. Bir yandan da gökyüzüne doğru acı çığlıklar savuruyor. Ama o yavru için artık çok geç. Skua ilerideki bir düzlüğe inerek avını sivri gagasıyla

